

KLAGANDE

Per Berg, 870114-2716
Högalidsvägen 1 E
341 41 Ljungby

God man: Kjell Berg
Ulvabäcksgatan 30
341 42 Ljungby

Ombud: Advokat Malin Tjernell
Advokat Malin Tjernell AB
Mailbox 553
114 11 Stockholm

MOTPART

Socialnämnden i Ljungby kommun
341 83 Ljungby

ÖVERKLAGAT BESLUT

Socialnämndens beslut den 9 december 2016

SAKEN

Personlig assistans enligt lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS)

FÖRVALTNINGSRÄTTENS AVGÖRANDE

Förvaltningsrätten upphäver Socialnämnden i Ljungby kommuns beslut och förklarar att Per Berg har rätt till personlig assistans enligt 9 § 2 LSS.

Förvaltningsrätten avslår begäran om muntlig förhandling.

Målet överlämnas till Socialnämnden i Ljungby kommun för beräkning av den beviljade insatsen.

YRKANDEN M.M.

Genom det överklagade beslutet avslogs Per Bergs ansökan om personlig assistans enligt 9 § 2 LSS. Som skäl för beslutet angavs bl.a. följande. Per Berg har behov av guidning och stöttning gällande i stort sett alla vardagliga aktiviteter. Han klarar helt eller till viss del att utföra dessa efter att instruktioner har givits. Han förstår instruktionerna som är kopplade till vardagliga aktiviteter, men har svårare att förstå mer abstrakta och komplicerade sammanhang. Hans behov av hjälp för att tillgodose sina grundläggande behov anses därmed vara av sådan art, karaktär och omfattning att han inte kan räknas till den gruppen av funktionshindrade med de allra största behoven. Inte heller kan hans behov av tillsyn läggas till grund för bedömningen inom det grundläggande behovet annan ingående kunskap, eftersom han inte har ett utåtagerande beteende och det inte föreligger risk för att han skadar sig själv eller andra. Han har inte en uttalad oförmåga att ta emot hjälp från utomstående som inte har ingående kunskap om honom.

Per Berg yrkar att han ska beviljas personlig assistans och att förvaltningsrätten ska hålla muntlig förhandling. Han anför bl.a. följande. Han har en svår och ovanlig form av autism, Hellers syndrom, parallellt med en svår utvecklingsstörning. Hans behov av hjälp med de grundläggande behoven uppgår till minst 31 timmar per vecka, varav 12,8 timmar avser personlig hygien, 1,2 timmar på-och avklädning, 7 timmar kommunikation och 9 timmar måltider. Därtill föreligger behov av annan hjälp som förutsätter ingående kunskaper. För att han överhuvudtaget ska äta, klä på och av sig, sköta sin hygien och kommunicera krävs kvalificerade motivations- och aktiveringsinsatser. Han kan inte lämnas ensam, då han kan dra sönder saker eller skada sig själv. Han saknar insikt i vad som kan vara farligt för honom. Utredningen visar att han är i behov av tillsyn av sådan övervakande karaktär som krävs för att det ska vara fråga om ett grundläggande behov. Han behöver stöd och hjälp av ett begränsat antal personer som känner honom och

hans funktionsnedsättning väl och som har ingående kunskaper om honom och hans funktionsnedsättning. Han saknar tal och det är viktigt att kunna tolka hans signaler och önsningar. Det är mycket viktigt med rutiner. Om det blir för rörigt omkring honom, något oväntat händer, rutiner ändras eller brist på sysselsättning samt för lite motion och utvistelse kan han bli orolig, förvirrad, arg, stöta ner saker, flytta på möbler, slå i dörrar, utstöta ljud med stark röst, vifta med händer eller stampa hårt i golvet. Utan personlig assistans har han haft ett utagerande beteende, då han kastat saker och skrikit högt. Utan personlig assistans kommer han att gå tillbaka i det beteendet som den personliga assistenten kan förutse och undvika. Hans behov av hjälp av någon med ingående kunskaper om honom är kopplat till de grundläggande behoven personlig hygien, måltider, klä av och på sig och kommunikation. Det passar inte för honom att bo en gruppbostad. Han skulle bli orolig, stressad och mer utagerande. Han behöver mer hjälp än vad som kan erbjudas i en gruppbostad. Han har haft personlig assistans sedan 2003 och han har fortfarande samma hjälpbehov. Att inte bevilja honom personlig assistans innebär att han inte tillförsäkras goda levnadsvillkor och att han inte kan bo kvar i sin lägenhet.

Socialnämnden anser att överklagandet ska avslås och anför i huvudsak följande. Per Berg har inte ett grundläggande behov av hjälp vid måltider, då han äter och dricker självständigt. Han för själv maten till munnen. Hjälpbehovet är mer av övervakande karaktär och är därmed att anse som ett övrigt behov. Hans behov av hjälp vid på- och avklädning är inte fysiskt nära och är således inte ett grundläggande behov. Avseende personlig hygien godtas 16 minuter per dag (1 timme och 52 minuter per vecka) och kommunikation 15 minuter per dag, då han är på daglig verksamhet och 30 minuter är dag då han är ledig (2 timmar och 38 minuter per vecka). Tid för behov av annan hjälp som förutsätter ingående kunskaper godtas inte. Tid godtas endast för fysisk och faktisk hjälp. Kringtid är sådant som beaktas i s.k. övrig tid. Hjälp med de grundläggande behoven uppgår till 4 timmar och 30 minuter i

veckan och fördelar sig på två grundläggande behov. Därmed har han inte bedömts tillhöra den grupp som har de mest omfattande behoven så sätt som i RÅ 2009 ref. 57. Av uppgifter från Per Bergs utförare av stöd framkommer inte att han har ett oundgängligt behov av assistans på grund av sin oförmåga att kommunicera, till exempel att man utarbetat särskilda scheman för kommunikering och dylikt. Med hänsyn till samtliga omständigheter är Per Bergs hjälpbehov inte av sådan omfattning, art och karaktär att rätt till personlig assistans föreligger.

SKÄLEN FÖR AVGÖRANDET

Det är ostridigt att Per Berg tillhör personkretsen enligt LSS. Det är även ostridigt att han har behov av hjälp vad avser kommunikering, duschning (vissa moment), insmörjning, rakning, tandborstning, nagelvård och toalettbesök (vissa moment) samt att hans behov av hjälp med detta är att hänföra till hans grundläggande behov. Frågan är om hans behov av hjälp med de grundläggande behoven enligt 9 a § LSS är av sådan karaktär och omfattning att han har rätt till insatsen personlig assistans.

Högsta förvaltningsdomstolen har i avgörandet RÅ 2009 ref. 57 uttalat bl.a. följande. Någon bestämd undre tidsgräns vad gäller behov av hjälp med de grundläggande behoven låter sig inte uppställas för att berättiga till personlig assistans. Det är samtidigt uppenbart att någon som bara i mycket begränsad omfattning har behov av hjälp med något av de grundläggande behoven inte utan vidare kan anses berättigad till personlig assistans. Även om själva tidsåtgången inte är påfallande stor måste dock en samlad bedömning göras bl.a. med hänsyn tagen till om det stöd som behövs är av mycket privat eller integritetskänslig karaktär eller om det förutsätter någon med mycket specifik kompetens. Som framhållits av Socialstyrelsen måste såväl kvantitativa som kvalitativa aspekter beaktas. Även hur ofta som hjälpen behövs framstår som en viktig faktor.

Måltider

För att anses som ett grundläggande hjälpbehov vid måltider måste insatserna vara inriktade på att förmå den funktionshindrade att föra mat och dryck till munnen (jfr RÅ 2009 ref. 57).

Det har framkommit olika uppgifter om Per Bergs förmåga att äta själv. I läkarintyg den 10 november 2016 utfärdat av överläkaren Anders Nyqvist anges att Per Berg i viss mån kan få i sig mat med hjälp av fingrarna, men inte med bestick. I funktionsbeskrivning den 12 mars 2014, av psykologen Britt Lundin-Johansson, anges att Per Berg kan ha problem med att använda kniv och gaffel. Av socialtjänstens utredning framgår att assistenterna har uppgett att Per Berg använder kniv och gaffel samt har ett gott bordsskick. Förvaltningsrätten anser att utredningen inte ger tillräckligt stöd för att Per Berg inte klarar att föra mat och dryck till munnen. Förvaltningsrätten anser således att Per Bergs behov av hjälp vid måltider inte är att anse som ett grundläggande hjälpbehov.

På- och avklädning

Förvaltningsrätten anser inte att utredningen visar Per Bergs behov av hjälp med att klä av och på sig är av sådant mycket privat och känsligt slag som förutsätts för att det ska anses vara ett grundläggande behov.

Annan hjälp som förutsätter ingående kunskaper om den funktionshindrade

Att aktiverings- och motivationsinsatser av olika slag normalt sett inte räknas till de grundläggande behoven har bekräftats i flera avgöranden. Undantagsvis kan en annan bedömning göras om det är fråga om att den enskilde, huvudsakligen på grund av sitt psykiska tillstånd, behöver sådan aktiv tillsyn som närmast har karaktär av övervakning och förutsätter ingående kun-

skaper om personen. Påminnelser, praktiska instruktioner och liknande kan inte räknas till sådan kvalificerad tillsyn (jfr RÅ 2003 ref. 33 och RÅ 2009 ref. 57). Förvaltningsrätten anser att det inte finns stöd i utredningen för att den hjälp Per Berg behöver avseende stöttning och handledning vid måltider, på- och avklädning och andra vardagliga situationer är så kvalificerad att den förutsätter ingående kunskaper om honom. Det framgår inte heller i tillräcklig grad att han har ett uttalat skadligt beteende som uppkommer med sådan frekvens eller att tillsynen kräver ingående kunskaper om honom att behovet av tillsyn är att hänföra till de grundläggande behoven.

Personlig hygien och kommunikering

Vid beräkning av tid för hjälp med de grundläggande behoven beaktas endast behov av faktisk och handgriplig hjälp. Tiden mellan de aktiva insatserna räknas inte med. Vad som framkommit ger inte stöd för att Per Berg har ett mer omfattande behov av hjälp med personlig hygien hänförligt till de grundläggande behov än vad som godtagits av nämnden. Utredningen ger inte heller stöd för att Per Berg har behov av en person, som hjälper honom att förstå vad han vill säga och att uppfatta budskap som andra vill förmedla till honom, under mer tid än den som nämnden beräknat som grundläggande behov (jfr Rå 2010 ref. 17).

Slutsats

Vad avser Per Bergs ovan nämnda hjälpbehov i samband med toalettbesök och duschning är det till sin karaktär mycket privat och känsligt för den personliga integriteten. Även hans behov av hjälp med insmörjning, rakning, tandborstning och nagelvård är av integritetskänslig art. Därtill kommer hans grundläggande behov av hjälp vid kommunikering. Förvaltningsrätten anser vid en samlad bedömning att dessa hjälpbehov, vilka nästan i sin helhet uppkommer dagligen, är sådana att han redan vid en tidsåtgång om 4

timmar 30 minuter per vecka för denna hjälp är berättigad till personlig assistans. Den som har behov av personlig assistans för sina grundläggande behov har även rätt till personlig assistans för andra personliga behov om behoven inte tillgodoses på annat sätt. Det saknas därmed anledning för förvaltningsrätten att i detta mål ta ställning till om Per Berg har ytterligare grundläggande behov för vilka han har rätt till personlig assistans. Det bör ankomma på socialnämnden att beräkna omfattningen av Per Bergs totala behov av insatsen. Överklagandet ska därför bifallas på så sätt att Per Berg förklaras ha rätt till personlig assistans enligt 9 § 2 LSS.

Vid denna utgång saknas skäl för muntlig förhandling i målet.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga 1 (DV 3109/1D)

Daniel Samuelson

I avgörandet har även nämndemännen Marie Fransson, Eva-Maria Helgesson och Bertil Olsson deltagit.

Föredragande: Lena Lundblad

HUR MAN ÖVERKLAGAR - PRÖVNINGSTILLSTÅND

Den som vill överklaga förvaltningsrättens beslut ska skriva till Kammarrätten i Jönköping.

Skrivelsen ska dock skickas eller lämnas till förvaltningsrätten.

För att kammarrätten ska kunna ta upp Ert överklagande måste Er skrivelse ha kommit in till förvaltningsrätten **inom tre veckor** från den dag då Ni fick del av domen/beslutet. Om beslutet har meddelats vid en muntlig förhandling, eller det vid en sådan förhandling har angetts när beslutet kommer att meddelas, ska dock överklagandet ha kommit in inom tre veckor från den dag domstolens beslut meddelades. Om sista dagen för överklagande infaller på lördag, söndag eller helgdag, midsommarafton, julafton eller nyårsafton räcker det att besvärshandlingen kommer in nästa vardag.

Om klaganden är en part som företräder det allmänna, ska överklagandet alltid ha kommit in inom tre veckor från den dag beslut meddelades.

För att ett överklagande ska kunna tas upp i kammarrätten fordras att **prövningstillstånd** meddelas. Kammarrätten lämnar prövningstillstånd om

1. det finns anledning att betvivla riktigheten av det slut som förvaltningsrätten har kommit till,
2. det inte utan att sådant tillstånd meddelas går att bedöma riktigheten av det slut som förvaltningsrätten har kommit till,
3. det är av vikt för ledning av rättstillämpningen att överklagandet prövas av högre rätt, eller
4. det annars finns synnerliga skäl att pröva överklagandet.

Om prövningstillstånd inte meddelas står förvaltningsrättens beslut fast. Det är därför viktigt att det klart och tydligt framgår av överklagandet till kammarrätten varför man anser att prövningstillstånd bör meddelas.

Skrivelsen med överklagande ska innehålla

1. Klagandens person-/organisationsnummer, postadress, e-postadress och telefonnummer till bostaden och mobiltelefon. Adress och telefonnummer till klagandens arbetsplats ska också anges samt eventuell annan adress där klaganden kan nå för delgivning. Om dessa uppgifter har lämnats tidigare i målet – och om de fortfarande är aktuella – behöver de inte uppges igen. Om klaganden anlitar ombud, ska ombudets namn, postadress, e-postadress, telefonnummer till arbetsplatsen och mobiltelefonnummer anges. Om någon person- eller adressuppgift ändras, ska ändringen utan dröjsmål anmälas till kammarrätten.
2. den dom/beslut som överklagas med uppgift om förvaltningsrättens namn, målnummer samt dagen för beslutet,
3. de skäl som klaganden anger till stöd för en begäran om prövningstillstånd,
4. den ändring av förvaltningsrättens dom/beslut som klaganden vill få till stånd,
5. de bevis som klaganden vill åberopa och vad han/hon vill styrka med varje särskilt bevis.

Adressen till förvaltningsrätten framgår av domen/beslutet.